

stabilních společenských sítí. Sociálně vyloučené osoby se svým životním podmínkám přizpůsobují a osvojují si specifické vzorce chování, které jsou mnohdy v rozporu s hodnotami majority. Za faktory indikující ohrožení sociálním vyloučením můžeme považovat mj. dlouhodobou nezaměstnanost nebo pobírání sociálních dávek v hmotné nouzi.

Počet ohrožených lokalit ve městě je pravděpodobně ještě vyšší, nicméně dochází zde k velice rychlým změnám a situace je nepřehledná. V potenciálně rizikových lokalitách žije přibližně 305 – 325 osob. Kvalita bydlení v těchto místech je nízká, nájemné se pohybuje v závislosti na velikosti bytu a zálohové platby za vodu. S náklady na další služby spojené s užíváním bytu se celkové náklady na bydlení v jednom bytě vyšplhají na 8 000 – 18 000 Kč.

Sledované lokality v Liberci vykazují různou míru sociálního vyloučení, většinou se však jedná o jednotlivé objekty, které nejsou výrazně prostorově odděleny od okolní zástavby. V části z nich nelze dokonce považovat za sociálně vyloučené všechny obyvatele a daná místa potom lépe vystihuje termín *lokality s vyšším podílem sociálně vyloučených osob*, nebo také *lokality s vyšším podílem osob ohrožených chudobou*. Část obyvatel těchto lokalit totiž znaky sociálního vyloučení nenesou, podíl sociálně vyloučených osob je zde ovšem vyšší než v jiných částech města. Kromě sociálně vyloučených lokalit, nebo lokalit vyloučením ohrožených, jsou v Liberci také sociálně vyloučení jedinci a rodiny i mimo tyto lokality. Podle kvalifikovaných odhadů do této skupiny spadá dalších 6 až 7 % obyvatel Liberce.

2. Analytická část

Charakteristika školství ve SML

Statutární město Liberec zřizuje 20 samostatných základních škol, z nichž jedna je speciální, 30 samostatných mateřských škol a dále jednu spojenou ZŠ a MŠ. Dále městský obvod Vratislavice nad Nisou zřizuje ještě jednu ZŠ a dvě MŠ. Na území Liberce jsou dvě Základní umělecké školy (z nichž jedna je součástí ZŠ) a Dům dětí a mládeže Větrník.

Školy a školská zařízení jiných zřizovatelů

Liberecký kraj

Liberecký kraj v Liberci zřizuje tři speciální ZŠ a MŠ, 11 středních škol, z nichž jedna má součást MŠ, další dvě mají součást vyšší odbornou školu. Je příznivé, že na území města zřizuje kraj také Pedagogicko-psychologickou poradnu a tři Speciálně pedagogická centra (při speciálních školách). V rejstříku škol a školských zařízení je uvedena rovněž vzdělávací organizace Centrum vzdělanosti Libereckého kraje - zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Soukromé školy

V Liberci působí dvě soukromé základní školy (z toho jedna je speciální), deset mateřských škol, sedm středních škol. Rovněž zde má svoje středisko soukromá vysoká škola: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.

Církevní škola

Křesťanská základní škola a mateřská škola J. A. Komenského

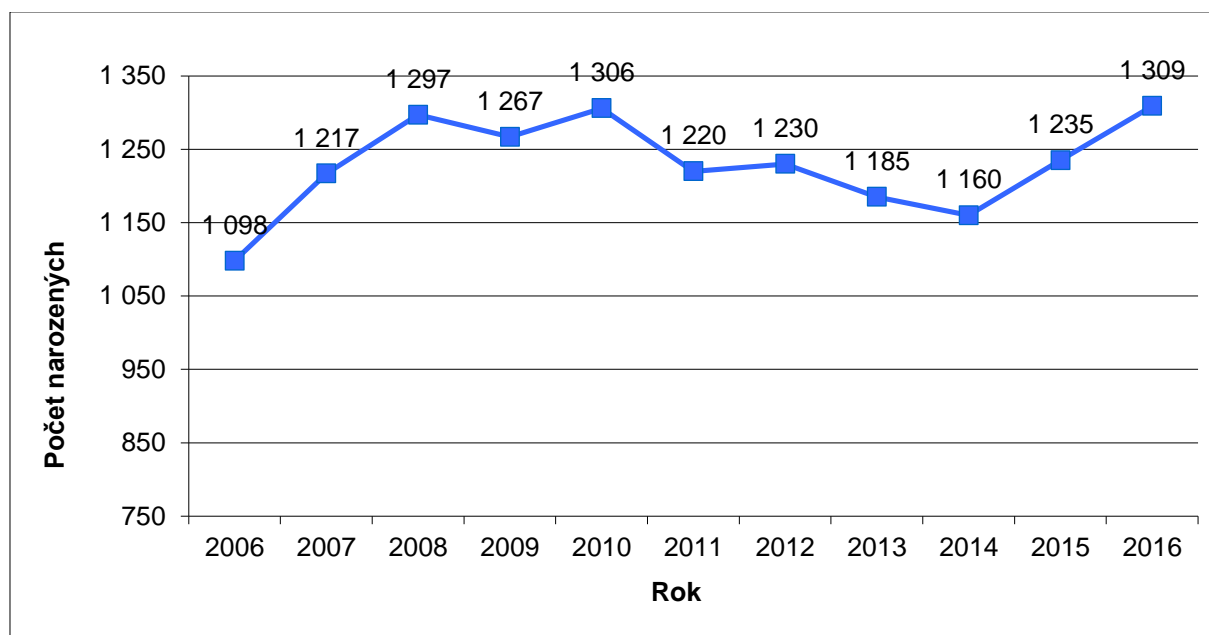
Veřejná vysoká škola

Technická univerzita v Liberci

2.1. Předškolní vzdělávání

V Liberci disponuje nejvyšší kapacitou míst (cca 3000) pro předškolní vzdělávání SML jako zřizovatel 31 MŠ a 2 MŠ zřizované MO Vratislavice nad Nisou. Vzdělávací nabídku dětem s potřebou podpory z důvodu zdravotního handicapu kromě speciálních tříd v některých obecních školách nabízejí také dvě speciální MŠ zřizované Libereckým krajem. Při nemocnici je rovněž MŠ zřízena Libereckým krajem. Jedna církevní a deset soukromých mateřských škol nabídku vzdělávání pro děti předškolního věku doplňují. V posledních letech je porodnost ve správním obvodu pověřeného úřadu Liberec s menšími výkyvy přibližně 1 200 dětí ročně (viz Graf č. 2). Daří se plně umístit děti v povinném posledním roce předškolního vzdělávání (dle platné legislativy od 1. 9. 2017). Již nyní jsou v souladu s potřebami rodičů a dle kapacit MŠ zařazovány do škol také děti mladší tří let.

Graf č. 2 - Počet narozených ve správním obvodu obce s pověřeným úřadem Liberec od 2005 do 2016

Zdroj: ČSÚ, 2017

Město jako zřizovatel v minulosti operativně reagovalo na demografický vývoj úpravou kapacit MŠ. Významný vliv na naplněnost mateřských škol má také skutečnost, že do Liberce dojíždějí rodiče malých dětí za prací a děti se snaží umístit do MŠ v místě pracoviště (v roce 2015 to bylo cca 65 dětí). **Asi 4 % dětí ve věku 3-6 let z rodin ohrožených sociálním vyloučením do MŠ nedocházelo (kvalifikovaným odhadem se jednalo o 100 dětí).** S některými z těchto dětí pracují NNO v rámci předškolního klubu a v rámci SAS (sociálně-aktivizačních služeb). Kapacita těchto služeb je omezená, přesto je zaznamenán v posledních letech příznivý vývoj. Rodiče jsou např. v předškolním klubu informováni o možnostech předškolního vzdělávání a následně děti sami přihlásí do MŠ. Povinný poslední rok docházky do MŠ pro všechny předškoláky situaci změnil jen částečně. Pro dokladování zlepšení chybí celostátní registr dětí, ze kterého by se dalo jednoznačně

určit, zda konkrétní dítě rodiče v souladu s legislativou do MŠ zapsali. Organizace Člověk v tísni ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování realizovala rovněž na území města Liberec průzkum o nové praxi povinného zápisu předškoláků. Ani tento průzkum nemohl přinést průkazné výsledky o počtech dětí ze SVL, které do MŠ mají docházet a které skutečně docházejí.

V mateřských školách v Liberci je v roce 2016 zřizováno 14 speciálních tříd (v roce 2017 – tříd – 12 a v roce 2018 – 11 speciálních tříd), zaměřených zejména na práci s dětmi s logopedickými vadami, podporu zde dostávají i děti s dalšími handicapy. Za účelem zkvalitnění předškolního vzdělávání pro ohrožené děti v Liberci byla podána žádost o financování projektu „Vzdělávejme společně děti předškolního věku v Liberci“ do výzvy OP VVV. Součástí návrhu je mj. rozšíření kapacit předškolního klubu, spolupráce neformálních center, podpora adaptace dětí v MŠ, a další vzdělávání pro pedagogy MŠ. Projekt byl podpořen. Jeho realizace je přímým doložením snahy SML reagovat na současnou situaci a předškolní vzdělávání znevýhodněných dětí dále zkvalitňovat.

V Liberci je zřízena jedna přípravná třída. Třída je součástí školy Základní škola, Liberec, Kaplického 384, příspěvková organizace a je určena dětem, pro které je místně dostupná. Ve školním roce 2017/2018 ji navštěvovalo 11 dětí. Do této třídy chodí zejména děti, které při zápisu do ZŠ dostanou odklad kvůli nedostatečné připravenosti na zahájení povinné školní docházky. Nejedná se jen o romské děti.

2.2. Základní vzdělávání

Ze složení žáků na základních školách je zřejmé, že **zařazení sociálně znevýhodněných žáků není segregované. Většina jich dochází do ZŠ zřizovaných obcí podle spádové oblasti. Procento žáků se sociokulturním znevýhodněním obvykle nepřesahuje 10 % z celkového počtu žáků školy. Jednotlivci pak docházejí do všech ZŠ v Liberci.** Rozmístění koresponduje s rozložením bydliště většího počtu romských a sociálně znevýhodněných žáků, a také se snahou sociálně znevýhodněných osob sdružovat se do škol, kde je atmosféra pro ně příznivá. Současný stav má nejen historické kořeny. Důvodem je rovněž následování starších sourozenců, jiných příbuzných či kamarádů ze stejné lokality. Volné kapacity základních škol neumožňují ředitelům zákonným způsobem odmítnout žáky s bydlištěm mimo jejich spádový obvod.

Některé ZŠ poskytují možnost doučování (samy nebo ve spolupráci s NNO), dále poskytují podle svých možností nabídku volnočasových aktivit. Pedagogové se účastní vzdělávacích aktivit. Množství asistentů pedagoga na jednotlivých školách se díky změně legislativy po 1. 9. 2016 zdvojnásobilo, což pedagogové povětšinou vítají. Ve školních poradenských pracovištích (dále jen „ŠPP“) však chybí psychologové a speciální pedagogové. Přestože finanční prostředky jsou nyní k dispozici (v souladu s doporučením ŠPZ nebo ze Šablon), není dostatek potřebných odborníků na trhu práce. Kapacita školských poradenských zařízení nepostačuje potřebné masivní podpoře pedagogů, kteří pracují s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Školy mají výchovné poradce, kteří se věnují kariérenímu poradenství a školní metodiky prevence, kteří dohlížejí na prevenci rizikového chování.

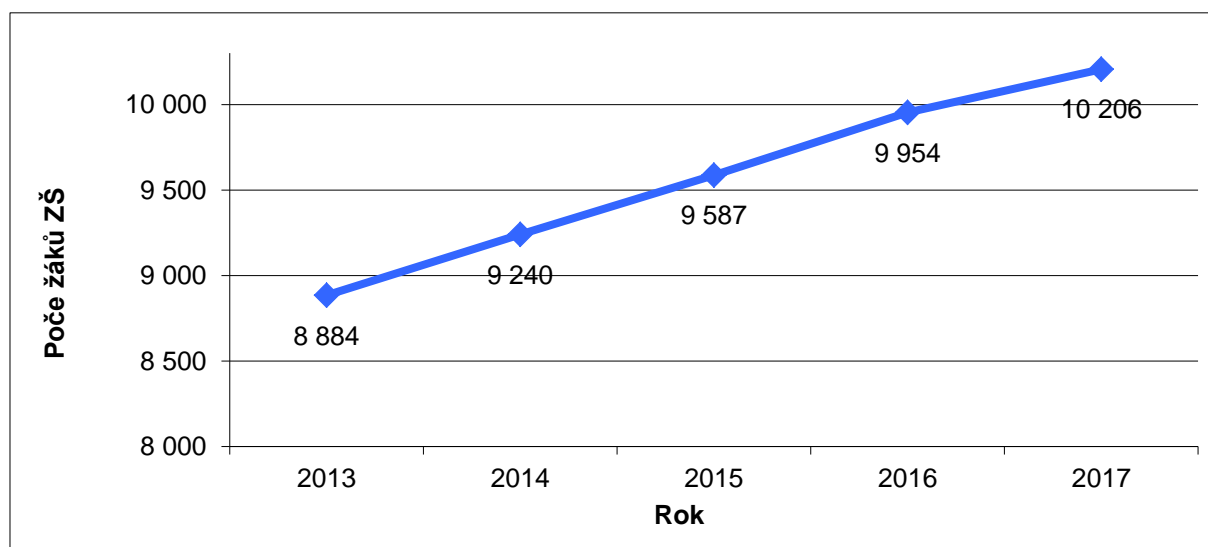
Nově, v souladu s legislativou účinnou od 1. 9. 2016, ředitel na každé škole zodpovídá za poskytnutí podpory všem dětem, žákům a studentům se SVP. Jednou z možností, jak naplnit legislativu v praxi, je pověření pedagoga školy, který bude vykonávat pozici koordinátora inkluze. Zpravidla to bude další pracovník ŠPP, který vedle výchovného poradce, komunikuje nejprve s pedagogy ve škole a návazně s odborníky ze ŠPZ. Koordinátor inkluze je garantem vzniku Plánů pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrných opatření 1. stupně a jejich využívání v praxi.

Pokud i tak bude mít žák ve výuce problémy, koordinátor zahájí jednání se školským poradenským zařízením a rodinou. Podpůrná opatření od 2. stupně podpory výše jsou

nároková a ze zákona jsou finančně zabezpečena. Tato skutečnost je přínosem pro školu a především pro děti, žáky a studenty, neboť dříve financování podpory bylo pouze omezené. Pro sociálně znevýhodněné trvá možnost především financování asistenta pedagoga a několik dalších finančních podpor rovněž z rozvojových programů MŠMT, tj. nesystémových a nenárokových.

Žáci základních škol se každoročně účastní dní otevřených dveří jednotlivých SŠ, dále burzy škol **EDUCA MYJOB LIBEREC** a spolupracují s místními středními školami i jiným způsobem. Osvědčila se praxe, kdy SŠ umožní žákům ZŠ navštívit laboratoře, či odborné učebny a připraví pro ně program. Podobné aktivity nabízí v návaznosti na krajský projekt na podporu technického vzdělávání TechYes např. SPŠ strojní, SPŠ stavební, SŠ strojní, stavební a dopravní, SŠ v ul. Na Bojišti.

Graf č. 3 – Vývoj počtu žáků ZŠ na území města Liberec od roku 2013 do roku 2017 (školy všech zřizovatelů)

Zdroj: MŠMT, 2018

2.3. Střední vzdělávání

Ve městě Liberec se nachází 19 středních škol různých zřizovatelů. SML nezřizuje žádnou střední školu. I tak je zde nabídka s širokým spektrem studijních oborů, kde školy nabízejí vzdělávání od učebních oborů až po obory vyšší odborné školy (dále jen „VOŠ“). Všeobecné vzdělávání poskytují v Liberci tři gymnázia, z nichž dvě zřizuje Liberecký kraj a jedno je soukromé. Na jednom je poskytován také obor Gymnázium - vybrané předměty v cizím jazyce. Je to škola:

- Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11, Partyzánská 530, příspěvková organizace,

Další krajská škola poskytuje kromě oborů Gymnázium také obory Předškolní a mimoškolní pedagogika a Pedagogické lyceum:

- Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Liberec, Jeronýmova 425/27, p. o.

Soukromá škola poskytující obor Gymnázium (čtyřleté a osmileté):

- Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.

Pět dalších středních škol poskytuje maturitní obory (kategorie M i L0), dvě z nich také obory VOŠ. Jedná se o školy zřizované Libereckým krajem:

- Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace
- Střední průmyslová škola stavební, Liberec 1, Sokolovské náměstí 14, příspěvková organizace

- Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická a Vyšší odborná škola, Liberec 1, Masarykova 3, příspěvková organizace
- Střední průmyslová škola textilní, Liberec, Tyršova 1, příspěvková organizace
- Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace

Sledovaná cílová skupina sociálně znevýhodněných žáků je na středních školách zastoupena spíše na oborech H, případně E, které nabízejí následující krajské školy:

- již zmíněná zdravotnická škola, Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace
- Střední škola a Mateřská škola, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace
- Střední škola strojní, stavební a dopravní, Liberec II, Truhlářská 360/3, příspěvková organizace
- Střední škola gastronomie a služeb, Liberec, Dvorská 447/29, příspěvková organizace
- Střední odborná škola, Liberec, Jablonecká 999, příspěvková organizace.

Poslední zmíněná škola poskytuje především obory E nejen pro žáky se SVP, rovněž nabízí obor kategorie J (Obchodní škola) a obory kategorie C (Praktická škola jednoletá, Praktická škola dvouletá).

Z hlediska budoucího uplatnění pro žáky, kteří získají na těchto školách výuční list, je možné pokračovat ve studiu nástavbových oborů, které nabízejí kromě SOŠ Jablonecká, tři střední školy s obory H (SŠ a MŠ Na Bojišti, SŠSSD Truhlářská a SŠGS Dvorská).

Oborovou nabídku doplňují soukromé školy, kterých je na území SML zřizováno sedm:

- Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.
- Střední odborná škola obchodní, s.r.o.
- Střední škola právní - Právní akademie, s.r.o.
- Střední umělecká škola v Liberci s.r.o.
- Střední škola Kateřinky - Liberec, s.r.o.
- Střední škola oděvního designu Kateřinky - Liberec, s.r.o.
- Střední škola designu interiéru Kateřinky - Liberec, s.r.o.

Střední školy spolupracují se základními školami v Liberci, případně v celém kraji, protože potenciální uchazeči o studium střední školy nejsou limitováni spádovými obvody a navíc mají možnost ubytování v Domovech mládeže v Liberci.

Přesné údaje o tom, zda a do kterých středních škol nastupují sociálně znevýhodnění žáci základních škol, nejsou k dispozici. Dále chybí údaje o úspěšnosti těchto žáků ve studiu na středních školách a učilištích a o jejich zaměstnanosti.

2.4. Zájmové a neformální vzdělávání

Střediska volného času

Dům dětí a mládeže Větrník, Liberec, příspěvková organizace je školským zařízením pro zájmové činnosti a volnočasové aktivity, které zřizuje SML.

Ve školním roce 2017/2018 nabízí 170 zájmových útvarů. Poplatek za účastníka je vybírán v rozmezí 1300 až 2100 Kč ročně. Slevy pro rodiny v hmotné nouzi nejsou pevně stanovené, ale jsou možné po osobní dohodě. Kromě placených kroužků se děti a mládež mohou účastnit bezplatných aktivit V-klubu. DDM spolupracuje se školami i s NNO, stejně jako s dalšími institucemi. V uvedeném školním roce docházelo do DDM 1 436 dětí, žáků a

studentů. Jednalo se také o sociálně znevýhodněné a romské žáky, jejich přesnější počet není evidován.

Středisko volného času Narnie je zřizováno církví. Ve školním roce 2017/2018 doplňuje DDM Větrník nabídkou 27 zájmových útvarů, které navštěvuje 236 dětí a žáků.

Základní umělecké školy

Základní umělecká škola, Liberec, Frýdlantská 1359/19, příspěvková organizace, je zřizována SML.

Škola nabízí vzdělání v několika oborech a to: výtvarný, hudební (individuální výuka hry na hudební nástroje, kolektivní výuka – sborový zpěv a orchestr), taneční, dramatický obor.

V roce 2017/2018 navštěvovalo školu v hudebním oboru 1120 žáků, ve výtvarném 329 žáků, v tanečním 214 žáků a v dramatickém 159 žáků.

Školné činí pro individuální výuku hry na hudební nástroje 1800 Kč za pololetí. Ostatní obory jsou méně nákladné: výtvarný 950 – 1200 Kč, dramatický nebo taneční 850 – 1150 Kč. Do ZUŠ Liberec nedocházelo ve zmíněném školním roce žádné dítě ohrožené sociálním vyloučením. Pokud ano, zákonní zástupci o této skutečnosti ZUŠ neinformovali. ZUŠ Liberec od školního roku 2016/2017 neposkytuje slevy, ve výjimečných případech může slevu poskytnout ředitel. Rozhodnutí lze vydat pouze na základě dobrovolně předložených dokumentů a bez možnosti jejich ověření, což se z hlediska udržení vyváženosti rozpočtu školy jeví jako problém.

Základní škola a základní umělecká škola, Liberec, Jabloňová 564/43, příspěvková organizace, zřizována SML.

Škola ve školním roce 2017/2018 poskytuje vzdělání v hudebním oboru pro 399 žáků. Kolektivní výuka (sborový zpěv, orchestr apod.) stejný počet - sborový zpěv, rovněž hra v orchestru od 5. ročníku ZUŠ. Půlroční školné je 1200 Kč. V případě hmotné nouze a složité sociální situace rodiny je možné projednat na základě písemné žádosti a eventuálním doložení soc. odborů možnost odkladu, snížení nebo zproštění úhrady za vzdělávání (školného). V současnosti sociálně vyloučené žáky nijak nesledují, vždy je to individuální, jedná se o statisticky zanedbatelný počet.

Příspěvková organizace SML

Komunitní středisko KONTAKT Liberec, p. o. SML mimo jiné zajišťuje:

- klientům informační a vzdělávací činnost a volnočasové aktivity pro děti zaměřené na sport, kulturu a vzdělávání, v rámci předcházení sociálnímu vyloučení u příslušníků etnik, národnostních menšin a cizinců,
- dobrovolnickou činnost, která je realizována prostřednictvím Dobrovolnického centra AMIKUS zaměřeného na děti, seniory a zdravotně znevýhodněné občany,
- spolupracuje s příspěvkovými organizacemi SML

Nestátní neziskové organizace působící na území SML

Tato pasáž uvádí informace o NNO, které se zapojily do Pracovní skupiny Vzdělávání v rámci Lokálního partnerství a předpokládají svou účast v aktivitách Strategického plánu sociálního začleňování, nebo podle strategické části MPI.

Centrum pro zdravotně postižené Libereckého kraje, o. p. s., zřizuje Svaz neslyšících a nedoslýchavých v České republice.

Hlavním předmětem činnosti společnosti je poskytování registrovaných terénních, ambulantních a pobytových, sociálních služeb dle platné právní úpravy osobám v nepříznivé sociální situaci, ve které se ocitly z důvodů zdravotního postižení, chronického onemocnění nebo věku, a terénní sociální práce v ohrožených rodinách s dětmi.

Mezi hlavní cíle společnosti patří:

- poskytování odborného sociálního poradenství,
- poskytování právního, psychologického a dluhového poradenství,
- sociálně aktivizační služby,
- služby sociální rehabilitace,
- poskytování činností v rámci pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí (SPOD),
- pořádání osvětových a informačních akcí.

Člověk v tísni, o. p. s.

Organizace působí na adrese Tatranská 597, Liberec. Je nevládní neziskovou organizací vycházející z myšlenek humanismu, svobody, rovnosti a solidarity. Lidskou důstojnost a svobodu považuje za základní hodnoty. Věří, že lidé kdekoli na světě mají mít právo rozhodovat o svých životech a společně sdílet práva vyjádřená Všeobecnou deklarací lidských práv⁷.

Liberecká pobočka Člověka v tísni zaměřená na programy sociální integrace vznikla v roce 2002. Místy působení jsou Chrastava, Mimoň, Liberec, Nové Město pod Smrkem, Hrádek nad Nisou, Česká Lípa, obce a města ve Frýdlantském výběžku a Ralsko. Zajišťuje terénní sociální práci s jednotlivcem a rodinou, nízkoprahový klubem pro mládež, vzdělávací aktivity, jako jsou podpora vzdělávání v rodinách, karierní poradenství a předškolní klub.

Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. - Liberec

Sídlí na adrese Oblačná 450/1. Jedná se o službu zaměřenou na rodiny s dětmi do 26 let. Posláním služby je zajistit rodinám v nepříznivé životní situaci podporu v takové míře, aby byly schopny za pomoci sociálního pracovníka svou nepříznivou situaci řešit. Další cílovou skupinou jsou senioři, osoby se zdravotním postižením a osoby s tělesným a kombinovaným postižením. Odborné sociální poradenství je zaměřeno zejména na poskytování poradenství v oblasti sociálních systémů, kompenzačních pomůcek, v oblasti vzdělávání a v oblasti práva a psychologie.

Součástí sociálních služeb v občanském sdružení D.R.A.K. z. s. je odborná pedagogická činnost s poradenstvím zaměřená na sociálně slabé rodiny s dětmi. Náplň aktivit pro děti a jejich rodiče je různorodá a vychází z jejich individuálních potřeb. V rámci poskytování pedagogických služeb sdružení provozuje pohybové aktivity, výtvarně – tvořivé aktivity, doučování, poradenství pro rodiče. Navazuje spolupráci nejen s rodiči a dětmi, ale také se ZŠ, respektive s třídními učiteli dětí. V průběhu roku pořádá zájmové akce.

⁷<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=czc>

MAJÁK o. p. s.

Sídlo obecně prospěšné společnosti se nachází v objektu bývalé mateřské školy na adrese Konopná 776, Liberec 14.

Posláním MAJÁKU je napomáhat při řešení negativních sociálních jevů rozšířených mezi dětmi, mládeží a mladými dospělými, a to jak preventivním působením na základních a středních školách, tak při řešení již vzniklých rizikových situací pomocí odpovídajících programů, volnočasových aktivit a sociálních služeb.

Poskytované služby:

- Programy primární prevence na základních a středních školách
- Nízkoprahové sociální služby
- Organizace diskusních a zájmových klubů, seminářů a dílen pro mládež
- Pořádání táborů, koncertů, sportovních a dalších akcí se zaměřením na prevenci rizikového způsobu života u cílových skupin
- Zprostředkování služeb jiných poskytovatelů s cílem zajistit komplexní péči
- Nabídka výkonu obecně prospěšných prací při výkonu alternativních trestů pro mladistvé

Romodrom o.p.s., adresa kanceláře je: Příční 279, 460 07 Liberec VII Horní Růžodol

Společnost poskytuje sociální služby a nabízí vzdělávací programy lidem, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením, nebo se ocitli v nepříznivé životní situaci. Romodrom byl založen jako občanské sdružení v roce 2001 s cílem pomoci zejména lidem romského etnika. Téma sociálního vyloučení je však mnohem širším problémem a týká se čím dál větší skupiny obyvatel. Cílem Romodrom o. p. s. je pomoci těmto lidem hledat řešení v jejich nelehkých situacích a posilovat jejich kompetence při řízení svých osudů.

Při naplňování tohoto cíle se Romodrom řídí zásadami:

- poznat dobře prostředí, ve kterém rodina žije
- pracovat s ohledem na specifické podmínky v těchto rodinách
- porozumět příčinám nepříznivé situace
- řešit sociální situaci komplexně jako soubor souvisejících příčin a následků
- hledat taková řešení, která povedou k osamostatnění klienta.

2.5. SWOT analýza

Charakteristika vzdělávacího systému statutárního města Liberec s důrazem na vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a potřeby škol, školských zařízení a dalších aktérů, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání

Silné stránky

- Dobrá úroveň komunikace mezi většinou aktérů, zájem o problematiku, kvalitní vedení ze strany města
- Existence předškolního klubu pro ohrožené děti (Člověk v tísni o. p. s., IT ve škole)
- Dobrá dostupnost předškolního vzdělávání – místně i kapacitně, přípravná třída při ZŠ Kaplického
- Speciální třídy MŠ se zaměřením na všechny děti se speciálními vzdělávacími potřebami
- Program doučování znevýhodněných dětí (MAJÁK o. p. s., Člověk v tísni o. p. s.)
- Výchovní poradci ve školách, kariérní poradci, koordinátoři inkluze, burzy škol
- Široká nabídka hrazených volnočasových a zájmových aktivit (DDM, ZUŠ, skatepark, kroužky ve školách, sportovní kluby, NNO, TJ Lokomotiva Liberec, knihovna, oblastní galerie, muzeum, divadla...), v omezeném rozsahu i bezplatných
- DVPP včetně školení a kurzů zaměřených na inkluzi, specifika znevýhodněných žáků, práci s heterogenní skupinou apod.

- Snaha o sblížení kultur a pochopení kulturních specifik (akce Mezinárodní den Romů, Hudební festival národnostních menšin Libereckého kraje, Letní festival cizinců a národnostních menšin: Liberec - jedno město pro všechny, Roma Spirit, Romský festival Khamoro a další aktivity)
- Kvalitní spolupráce s PPP Liberec
- Široká vzdělávací nabídka středních škol v Liberci
- Individuální projekty Libereckého kraje:
Podpora a rozvoj sociálních služeb pro rodiny a děti v Libereckém kraji
Nastavení systémové podpory rodin s dětmi v Libereckém kraji
- Projekty Statutárního města Liberec:
Vzděláváme společně děti předškolního věku v Liberci
Férové školy v Liberci
- Stipendijní program pro žáky středních škol zřizovaných Libereckým krajem ve vybraných oborech vzdělání
- Od roku 2016 výrazně vyšší počet asistentů pedagoga ve školách (na ZŠ všech zřizovatelů v Liberci):
ve školním roce 2016/2017 bylo vykázáno 71 fyzických osob, 41,7 úvazků
ve školním roce 2017/2018 bylo vykázáno 130 fyzických osob, 82,8 úvazků

Slabé stránky

- Nesystémové financování služeb rané péče pro ohrožené děti ve městě (proto malá kapacita předškolního klubu pro ohrožené děti a SAS)
- Stále existují děti ve věku 3-6 let z rodin ohrožených sociálním vyloučením, které nedochází do mateřských škol
- Nedostatek specializovaných pracovníků v mateřských školách - speciální pedagogové
- Nekompletní školní poradenská pracoviště na základních školách (mají většinou jen výchovného poradce a metodika primární prevence, chybí speciální pedagogové, případně psychologové)
- Neexistující supervize pro pedagogy
- Chybějící údaje o vzdělávací dráze znevýhodněných žáků po dokončení ZŠ
- Nedostatečná podpora žáků se SVP při přechodech mezi stupni vzdělávání
- Nedostatečná personální kapacita města pro vedení procesu zavádění inkluzivních opatření a administraci projektů
- Nedostatečné volně přístupné prostory pro volnočasové a zájmové aktivity dětí a žáků
- Chybějící speciální třídy specializované na děti a žáky s poruchou autistického spektra, s hraniční psychiatrickou diagnózou a s těžkými poruchami chování a chybějící odborné zařízení, které by poskytovalo vzdělávání dětem a žákům a podporu jejich rodinám. Rovněž by poskytovalo podporu běžným školám, kam jsou tyto děti a žáci v současnosti zařazováni.

Hrozby

- Zamítnutí grantových žádostí, nedostatečná finanční a materiální podpora
- Nedostatek specialistů a odborných pracovníků na trhu práce (speciální pedagogové, psychologové, asistenti pedagoga)
- Nejistota plynoucí z nově zaváděných legislativních změn
- Nepochopení inkluzivních opatření
- Krajský akční plán (KAP) – inkluzivní vzdělávání se nestalo prioritou Libereckého kraje na následující tři roky
- Nepřipravenost všech aktérů na realizaci procesů inkluze
- Neschopnost se přizpůsobit novým metodám práce
- Neochota akceptovat změny

- Přetížení ze zvyšujících se nároků a syndrom vyhoření pedagogů a pracovníků školských poradenských zařízení
- Nedostatečná kapacita dalších zapojených aktérů (NNO, terénní pracovníci...)
- Kumulace ohrožených dětí na několika málo školách, následný odliv dětí z majority na jiné školy
- Minimální podpora škol po linii státní správy v zavádění legislativních změn do praxe
- Nedostatečná kapacita Sociální aktivizační služby na území Liberce

Příležitosti

- Využití dostupných odborníků (např. speciální pedagogové v MŠ speciálních, ZŠ praktických a ZŠ speciálních)
- Využití finančních prostředků grantové výzvy OP VVV, IROP a OPZ k podpoře legislativních změn rovného přístupu ke vzdělání
- Spolupráce s ASZ a z toho plynoucí možnost podávat žádosti také ve výzvách KPSVL
- Rozvoj vzdělávací infrastruktury
- Další profesní rozvoj pedagogických pracovníků a posílení jejich odborného zázemí
- Realizace aktivit Místního akčního plánu (MAP)
- Možnost rozvíjet nastavený systém primární prevence ve školách na území SML
- Získávání a zapojení dalších externích partnerů do inkluzivních aktivit (spolupráce se zaměstnanci: ZOO, divadel, muzea, oblastní galerie; hasiči, policie, vojáci...)
- Spolupráce a výměna zkušeností mezi partnery (ZŠ, MŠ, SŠ, NNO)
- Vyhledání spolupracujících rodičů z vyloučených lokalit, jejich získávání pro myšlenku důležitosti proinkluzivních opatření a využití jejich vlivu na ostatní členy komunity
- Podpora procesu začleňování dětí do MŠ jejich vlastními rodiči z vyloučených lokalit
- Vytváření příležitostí k poznávání a pochopení kulturních specifik a odlišností
- Osvětová práce s nejširší rodičovskou veřejností
- Sdílení příkladů dobré praxe z jiných obcí ČR a obcí v zahraničí
- Získávání zkušeností ze zahraničí
- Vyšší míra spolupráce odboru školství a sociálních věcí s odborem sociální péče

3. Manažerské shrnutí revize

Po prvním roce implementace opatření MPI členové pracovní skupiny vzdělávání začali s procesem revize plánu. Cíl „*IV. Maximální počet žáků středních škol za spolupráce všech aktérů úspěšně ukončí střední stupeň vzdělání*“ se ukázal jako příliš ambiciózní. Skutečná situace byla zjišťována rozhovory s koordinátory inkluze v ZŠ. Na většině základních škol učitelé žáky k pokračování ve vzdělávání připravují. Motivování učitelem ale nestačí. Významnou roli hrají členové rodiny a další blízké osoby z okolí žáka. Dobré vzory mezi dospělými jsou většinou zastoupeny málo. Z tohoto důvodu žáci pod vlivem rodičů často odcházejí ze základní školy přímo registrovat se na Úřad práce. Pokud se ve škole podaří motivovat žáka k podání žádosti o přijetí na střední školu, je to pouze první krok. Dále je třeba se účastnit přijímacího řízení, potom 1. září skutečně do školy nastoupit a pravidelně do školy docházet. Bez podpory všechny tyto kroky žáci ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí často nezvládají. Dříve nebo později z popsaného procesu dobrovolně odcházejí a začleňují se mezi nezaměstnané tak, jak to vidí kolem sebe. Stanou se pro společnost přítěží a zároveň pro své budoucí děti se stávají špatným vzorem.

Z uvedených důvodů členové pracovní skupiny věnovali nejprve na podzim 2017 dvě jednání cíli IV. Metodou Stromů analyzovali problém a snažili se hledat opatření, která by v procesu

podpory žáků nejvíce pomohla. Na základě analýzy se shodli na tom, že je třeba získat pro podporu těchto žáků učitele ze středních škol. Jako přínos se jeví komunikace učitele ZŠ, který žáka provází a směřuje k dalšímu studiu a komunikace učitele SŠ, který by se žákovi dokázal vhodně věnovat i na střední škole. Je třeba upozornit na to, že střední školy nezřizuje SML. Z toho plyne, že představitelé magistrátu nemají potřebné kompetence, aby mohli o realizování podpory žáků rozhodnout. S ohledem na tuto skutečnost pracovní skupina formulovala ve strategické části MPI nové aktivity, které jsou v možnostech Magistrátu města Liberec. První aktivitou je navázání spolupráce s vybranými řediteli středních škol. Rovněž se členové dohodli na ponechání potřebných aktivit, které bude možné naplnit, pokud se podaří dobře navázat spolupráci s řediteli středních škol.

Na dalších třech jednáních pracovní skupiny vzdělávání v roce 2018 členové diskutovali o jednotlivých aktivitách. Protože původních aktivit bylo celkem 52, koordinátorka inkluze obce, vedoucí oddělení školství a konzultantka inkluzivního vzdělávání vždy připravily monitoring aktivit konkrétního strategického cíle. Postupně byly projednány aktivity zaměřené na podporu zavádění inkluzivního vzdělávání v mateřských školách, dále v základních školách a na posledním jednání členové pracovní skupiny revidovali aktivity pro volný čas a formulovali nově aktivity i název cíle IV. Maximální počet žáků základních škol za spolupráce všech aktérů pokračuje na středním stupni vzdělání.

Na tvorbě revize se podíleli členové pracovní skupiny vzdělávání – zástupci těchto organizací:

Centrum pro zdravotně postižené Libereckého kraje, o. p. s.

Člověk v tísni, o. p. s. – pobočka Liberec

Komunitní středisko Kontakt Liberec, p. o.

Krajský úřad Libereckého kraje

Mateřská škola "Motýlek", Liberec, Broumovská 840/7, p. o.

Mateřská škola "Kytička", Liberec, Burianova 972/2, p. o.

Mateřská škola "Kamarád", Liberec, Dělnická 831/7, p. o.

Mateřská škola, Liberec, Jeřmanická 487/27, p. o.

Mateřská škola, Liberec, Klášterní 466/4, p. o.

Mateřská škola "V zahradě", Liberec, Žitavská 122/68, p. o.

Národní institut pro další vzdělávání, pracoviště Liberec

Pedagogicko-psychologická poradna, Liberec 2, Truhlářská 3, p. o.

Statutární město Liberec

Základní škola a Mateřská škola při nemocnici, Liberec, Husova 357/10, p. o.

Základní škola, Liberec, Aloisina výšina 642, p. o.

Základní škola, Liberec, Orlí 140/7, p. o.

Základní škola, Liberec, Sokolovská 328, p. o.

Základní škola, Liberec, Švermova 403/40, p. o.

Základní škola, Liberec, U Soudu 369/8, p.

Výsledek všech pěti jednání pracovní skupiny vzdělávání je zpracován v nové strategické části. Změny lze vyčíst v přílohách revidovaného MPI.